

**METODOLOGI PENGAJIAN SYARIAH DI MARSAH,
JOHOR BAHRU**

MOHD KALAM MAZAD ABD RAHMAN

**JABATAN FIQH DAN USUL
AKADEMI PENGAJIAN ISLAM
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR**

2010

**METODOLOGI PENGAJIAN SYARIAH DI MARSAH,
JOHOR BAHRU**

MOHD KALAM MAZAD ABD RAHMAN

**DISERTASI INI DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI
KEPERLUAN BAGI IJAZAH SARJANA SYARIAH
BAHAGIAN II (SECARA KURSUS DAN DISERTASI)**

**JABATAN FIQH DAN USUL
AKADEMI PENGAJIAN ISLAM
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR**

2010

Surat akuan

ABSTRAK

Kajian ini menfokuskan kepada metodologi pengajian syariah yang digunakan di Kulliyah Syariah al-Islamiah, salah satu jabatan yang terdapat di Markaz al-Dirasat al-Arabiah Wal-Islamiah (MARSAH), Johor Bahru, Johor Darul Takzim. Bagi memastikan objektif kajian ini tercapai, pengkaji telah meneliti metode pengajaran dan pembelajaran (P & P) yang diaplikasikan semasa perkuliahan, kurikulum yang ditawarkan, mengenalpasti bagaimanakah usaha yang telah diambil oleh MARSAH di dalam melahirkan seorang mahasiswa yang kompeten untuk bersaing dengan lulusan IPTA dan IPTS lain dan dapat melahirkan golongan lepasan diploma yang memenuhi kehendak pasaran kerjaya masa kini. Selain itu, pengkaji turut meninjau dan mengenalpasti masalah dan halangan yang timbul dalam proses pembelajaran dan pengajaran di kalangan mahasiswa dan pensyarah di MARSAH dan seterusnya menawarkan beberapa saranan kepada pihak pengurusan MARSAH. Hasil kajian mendapati, proses P & P di MARSAH tidak terikat dengan kaedah yang tertentu tetapi mengikut kesesuaiannya dengan topik perbincangan. Manakala kurikulum yang diguna pakai berasaskan silibus daripada Universiti al-Azhar, Mesir berikutan daripada perjanjian yang telah dimeterai bersama. Walau bagaimanapun, pihak pengurusan telah mengambil inisiatif dengan menawarkan beberapa kursus/mata pelajaran tambahan yang lain bagi memastikan lepasan diploma yang dilahirkan lebih kompeten dan memenuhi kehendak serta keperluan semasa.

ABSTRACT

This study is focused to education methodology of Islamic laws used by faculty of Syariah al-Islamiah, one of the departments in Markaz al-Dirasat al-Arabiah Wal Islamiah (MARSAH),Johor Bahru,Johor Darul Takzim. In order to achieve the objective, the study mainly concentrates on learning and teaching method as well as curriculum offer by MARSAH. It was done to identify the nature and effectiveness of MARSAH in producing a competent graduate to compete with other Public and Private Higher Learning Institution graduates, in fulfilling the requirement of job market nowadays. Besides, the study also observed and identified problems and obstacles which occurred in learning and teaching process in MARSAH and followed by some suggestions to MARSAH's management for improvement purpose. The study found that the learning and teaching process in MARSAH are uncommitted with particular method but according to suitability with discussion topic. While the curriculum used based on syllabus from al-Azhar University, Egypt following agreement sealed with both institutions. However, the management had taken initiative by offering some extra courses/subjects to ensure that the diploma graduates that have been produced are more competent to accomplish the current needs and requirements.

PENGHARGAAN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، وعلى آله الطاهرين وأصحابه الصالحين.

Alhamdulillah, syukur ke hadrat Allah SWT yang telah mengurniakan ‘inayahNya sehingga pengkaji dapat menyiapkan kajian ini. Selawat dan salam ke atas junjungan besar Nabi Muhammad SAW, kaum keluarga Baginda serta para Sahabat yang adil lagi solihin.

Terlebih dahulu pengkaji merakamkan setinggi penghargaan kepada Prof. Madya Dr. Rahimin Affandi Abdul Rahim, selaku penyelia yang membimbing dan memberi tunjuk ajar sepanjang kajian ini dilakukan. Begitu juga sekalung penghargaan buat Ketua Jabatan, Dr. Saadan Man serta para pensyarah di atas segala curahan ilmu.

Begitu juga penghargaan buat ayahanda Abd. Rahman b. Ibrahim, bonda Zainab binti Jelani, isteri Nurul Bazliah binti Fakhurulrazi dan anakanda yang tercinta Nurul Zinyrah. Segala jasa, pengorbanan dan bantuan yang dihulur dikenang selagi hayat dikandung badan.

Tidak dilupakan sekalung penghargaan ditujukan kepada para pembantu sukarela yang terlalu banyak membantu dan menolong pengkaji di dalam menyiapkan disertasi ini, terutamanya kepada Md. Amirol bin Ibrahim Zuryati binti Abd. Aziz, Rabihah binti Zakaria, Siti Aishah binti Mohd. Nur Haq, Hafizah, Ustaz Mohd Anuar Ramli dan rakan-rakan seperjuangan yang lain yang telah banyak membantu terutamanya dalam persoalan mencari bahan rujukan, membaca, mengedit dan juga membantu pergerakan pengkaji di kampus mahupun

di luar kampus Universiti Malaya, jasa dan budi baik anda semua tidak akan dilupakan.

Sekalung penghargaan juga buat pensyarah Program Syariah MARSAH terutamanya Ketua Jabatan Syariah Ustazah Holdiah, Ustaz Sanusi dan para pelajar pengajian syariah sesi 2007/2008 yang terlibat dan telah memberi kerjasama yang baik di dalam menjawab soalselidik yang diberikan kepada mereka. Semoga Allah SWT sentiasa merahmati hidup mereka. Turut tidak dilupakan kakitangan Perpustakaan Utama Universiti Malaya terutamanya En. Anuar bin Idris, En. Suhaimi, En. Faizal, En. Hakim, En. Habib, En. Zailan, En. Mazmir, Puan Adila dan lain-lain kakitangan yang telah banyak membantu.

Akhirnya, kepada semua yang terlibat di dalam penyiapan disertasi ini, segala budi baik dan kerjasama yang telah anda berikan kepada pengkaji hanya Allah SWT yang mampu membalasnya. Hanya ungkapan lafaz doa yang dapat pengkaji ucapkan semoga anda semua terus dirahmati dan diberkati hidup di dunia dan juga di akhirat. Amin.

Mohd. Kalam Mazad Bin Abd. Rahman.

Blok A3-T01-U03,

Jalan P16J,

Precint 16,

62150 Putrajaya.

04 November 2010.

27 Zulkaedah 1431.

DAFTAR ISI

KANDUNGAN	HALAMAN
PRELIMINARI	
Abstrak	iv
Abstract	v
Penghargaan	vi
Daftar Isi	viii
Senarai Jadual	x
Senarai Carta	xi
Senarai Lampiran	xi
Senarai Kependekan	xii
Panduan Transliterasi	xiii
BAB PERTAMA: PENDAHULUAN	
1.1 PENGENALAN	1
1.2 LATAR BELAKANG & RUMUSAN MASALAH KAJIAN	3
1.3 OBJEKTIF KAJIAN	4
1.4 KEPENTINGAN KAJIAN	5
1.5 SKOP KAJIAN	5
1.6 KAJIAN–KAJIAN LEPAS	6
1.7 METODOLOGI KAJIAN	15
1.7.1 Metode Pengumpulan Data	16
1.7.2 Metode Analisis Data	22
1.7.3 Metode Persampelan	24
1.8 SISTEMATIKA PENULISAN	25

BAB KEDUA: KONSEP PENGAJIAN SYARIAH

2.1	PENGENALAN	27
2.2	METODOLOGI PENGAJIAN SYARIAH	31
2.3	ASAS PENGAJIAN SYARIAH	38
2.4	OBJEKTIF PENGAJIAN SYARIAH	39
2.5	RUANG LINGKUP PENGAJIAN SYARIAH	40
2.6	KEDATANGAN ISLAM DAN HUBUNGANNYA DENGAN PENGAJIAN SYARIAH DI MALAYSIA	41
2.7	KESIMPULAN	50

BAB KETIGA: PENGAJIAN SYARIAH DI MARSAH

3.1	PENGENALAN	51
3.2	LATAR BELAKANG KOLEJ PENGAJIAN ISLAM JOHOR MARSAH	52
3.3	PENGAJIAN SYARIAH DI MARSAH	61
3.4	KESIMPULAN	68

BAB KEEMPAT: ANALISIS DATA

4.1	PENGENALAN	69
4.2	ANALISIS DATA	70
4.3	KESIMPULAN	91

BAB KELIMA: PENUTUP

5.1	PENGENALAN	92
5.2	RUMUSAN	92

SENARAI JADUAL

Jadual 1.7.3: Taburan Persampelan Responden

Jadual 3.2.5: Program Dan Tempoh Pengajian Di MARSAH

Jadual 3.2.8: Yuran Pengajian Di MARSAH

Jadual 3.3.5 (i): Kursus Pengajian Diploma Syariah Islamiyah Tahun 1 Semester 1

Jadual 3.3.5 (ii) : Kursus Pengajian Diploma Syariah Islamiyah Tahun 1

Semester 2

Jadual 3.3.5 (iii): Kursus Pengajian Diploma Syariah Islamiyah Tahun 2

Semester 3

Jadual 3.3.5 (iv): Kursus Pengajian Diploma Syariah Islamiyah Tahun 2

Semester 4

Jadual 3.3.5 (v): Kursus Pengajian Diploma Syariah Islamiyah Tahun 3

Semester 5

Jadual 3.3.5 (vi) : Kursus Pengajian Diploma Syariah Islamiyah Tahun 3

Semester 6

Jadual 3.3.6: Senarai Subjek Tambahan Yang Perlu diambil Oleh Para Pelajar

Syariah di MARSAH

Jadual 4.2.1.1: Taburan Responden Mengikut Jantina

Jadual 4.2.1.2 Taburan Responden Mengikut Umur

Jadual 4.2.1.3: Taburan Responden Mengikut Tempat Asal

Jadual 4.2.1.4: Taburan Responden Mengikut Tahun Pengajian

- Jadual 4.2.1.5: Taburan Responden Mengikut Pembiayaan Pengajian
- Jadual 4.2.2.1: Taburan Penggunaan ICT Semasa Sesi Pengajaran
- Jadual 4.2.2.2: Penggunaan Projektor Semasa Sesi Pengajaran
- Jadual 4.2.2.3: Penggunaan Buku Teks Dalam Sesi Kuliah Di MARSAH
- Jadual 4.2.2.4: Kaedah Pengajaran Semasa Sesi Perkuliahan Di MARSAH
- Jadual 4.2.2.5: Taburan Responden Yang Menggunakan Kaedah Perbincangan Dengan Rakan Sekelas
- Jadual 4.2.2.6: Taburan Pelajar Yang Menggunakan Kaedah Soal Jawab
- Jadual 4.2.2.7: Taburan Responden Mengikut Penggunaan ICT Sebagai Medium Pembelajaran
- Jadual 4.2.2.8: Taburan Responden Mengikut Penggunaan Alat Bantu Mengajar Semasa Proses Pengajaran Dan Pembelajaran
- Jadual 4.2.3.1: Taburan Responden Mengikut Teknik Membentangkan Kerja Kursus
- Jadual 4.2.4.1: Taburan Responden Mengikut Cara Penilaian Pengajaran Pensyarah

SENARAI CARTA

Carta 1: Peratusan Responden

Carta 2: Jumlah Responden Keseluruhan

SENARAI LAMPIRAN

Lampiran I : Borang Soal Selidik

Lampiran II : Gambar MARSAH

SENARAI KEPENDEKAN

APIUM	:	Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya
&	:	dan
Dr.	:	Doktor
ed.	:	editor (penyunting)
eds.	:	editors (penyunting-penyunting)
<i>et al.</i>	:	(Latin : <i>et alii/alii</i>) dan lain-lain yang melebihi dua orang
H	:	Hijrah
h.	:	halaman
hh.	:	halaman-halaman (lebih daripada satu halaman)
<i>Ibid.</i>	:	(Latin : <i>Ibidem</i>) pada tempat, buku atau halaman yang sama
j.	:	jilid
juz.	:	juzuk
M	:	Masihi
MARSAH	:	Markaz al-Dirasat al-Arabiah Wal-Islamiah
<i>op.cit.</i>	:	(Latin: <i>opera citato</i>) dalam karya yang sudah dipetik
P&P	:	Pengajaran dan Pembelajaran
%	:	Peratus
SAW	:	SallaLlahu ‘Alayhi Wasallam
SWT	:	Subhanahu wa Ta‘ala
t.p.	:	tanpa penerbit
t.t.	:	tanpa tahun
t.t.p.	:	Tanpa tempat penerbit
terj.	:	Terjemahan

PANDUAN TRANSLITERASI

Senarai pedoman tersebut adalah seperti berikut:¹

i. Huruf konsonan

Huruf Arab	Nama	Huruf Latin
ا	<i>alif</i>	a / '
ب	<i>ba'</i>	b
ت	<i>ta'</i>	t
ث	<i>tha'</i>	th
ج	<i>jim</i>	j
ح	<i>ha'</i>	h
خ	<i>kha'</i>	kh
د	<i>dal</i>	d
ذ	<i>dhal</i>	dh
ر	<i>ra'</i>	r
ز	<i>zay</i>	z
س	<i>sin</i>	s
ش	<i>syin</i>	sy
ص	<i>sad</i>	s
ض	<i>dad</i>	d

¹ Lihat Jawatan kuasa Tetap Bahasa Melayu (1992), *Pedoman Transliterasi Huruf Arab Ke Huruf Rumi*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka; *Buku Panduan Penulisan Tesis/Disertasi Ijazah Tinggi Akademi Pengajian Islam*. (2001), Kuala Lumpur: Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.

ط	<i>ta'</i>	t
ظ	<i>za'</i>	z
ع	<i>'ayn</i>	'
غ	<i>ghayn</i>	gh
ف	<i>fa'</i>	f
ق	<i>qaf</i>	q
ك	<i>kaf</i>	k
ل	<i>lam</i>	l
م	<i>mim</i>	m
ن	<i>nun</i>	n
و	<i>waw</i>	w
ه	<i>ha'</i>	h
ي	<i>ya'</i>	y
ة	<i>ta' marbutah</i>	h

ii. Huruf vokal

Vokal	Huruf Arab	Huruf Latin
Pendek	(<i>fathah</i>) —	a
	(<i>dammah</i>) —	u
	(<i>kasrah</i>) —	i
Panjang	آ	a
	أُ	u
	إِي	i
Diftong	أَو	aw
	أَي	ay
	يَّ	iy/i

	و	uww
--	---	-----